

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ТОГТООЛ

2022 оны 10 сарын 26 өдөр

Дугаар 558

Улаанбаатар хот

Журам, заавар батлах тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2, 6.2.3, Даатгалын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.6 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1.“Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ыг нэгдүгээр хавсралтаар, “Даатгагч өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадвараа үнэлэх заавар”-ыг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2.Энэхүү тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Санхүүгийн зохицуулах хорооны Ажлын албаны даргын 2018 оны 290 дүгээр тушаалын нэг болон гуравдугаар хавсралтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

3.Энэхүү тогтоолын 1-д заасан журмын дагуу 2022 оны 3 дугаар улирлын даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцоолсон тайланг 2022 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн дотор Хороонд ирүүлэх, цаашид төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа, даатгагчийн өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын үнэлгээний тайланг тус тус улирал бүр гаргаж, журам, зааврын хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг даатгагч нарт үүрэг болгосугай.

4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, олон нийтэд мэдээлэхийг Ажлын алба (Т.Жамбаажамц)-нд даалгасугай.

ДАРГА

Д.БАЯРСАЙХАН

151800001174

ЭРСДЭЛД СУУРИЛСАН ХӨРӨНГИЙН АРГАЧЛАЛААР ТООЦСОН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦААНЫ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1.Энэ журмын зорилго нь даатгагч даатгуулагчийн өмнө гэрээгээр хүлээсэн үүргээ хугацаанд нь бүрэн биелүүлэхэд хүрэлцэхүйц хэмжээний хөрөнгөтэй эсэхийг тодорхойлох, төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцоолох, тайлагнах, түүнд Санхүүгийн зохицуулах хороо (цаашид “Хороо” гэх)-ноос хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2.Даатгагч төлбөрийн чадварын зохистой харьцаанд нөлөөлж болзошгүй дараах эрсдэлүүдийн хүрээнд холбогдох үзүүлэлтийг авч үзнэ. Үүнд:

1.2.1.Зах зээлийн эрсдэл буюу зах зээл дээрх хөрөнгө, санхүүгийн хэрэгслийн зах зээлийн үнийн өөрчлөлтийн улмаас даатгагчийн санхүүгийн байдалд учрах сөрөг нөлөөлөл /Уг эрсдэлд хүүгийн эрсдэл, валютын ханшийн эрсдэл, хувьцааны эрсдэл, хөрөнгийн эрсдэл болон бусад эрсдэлийг авч үзнэ/;

1.2.2.Зээлийн эрсдэл буюу харилцагч этгээдийн төлбөр төлөх чадвар алдагдсаны улмаас даатгагчийн хөрөнгийн дүн буурах эрсдэл /Уг эрсдэлд дотоодын банк санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө, даатгалын авлага, давхар даатгагчаас авах авлага, бусад авлага, гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө, давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж, нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсэг, даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал, үнэт цаас болон бусад үзүүлэлттэй холбогдох эрсдэлийг авч үзнэ/;

1.2.3.Андеррайтингийн эрсдэл буюу даатгалын хураамж, нөөц зэргийг хангалттай тооцоогүйн улмаас даатгагчийн өр төлбөрийн хэмжээ багаар тооцогдох эрсдэлийг даатгалын ангиллаас хамааран дараах үзүүлэлтүүдийн хүрээнд тооцоолно. Үүнд:

1.2.3.1.Ердийн даатгалын хувьд хураамжийн эрсдэл болон нөхөн төлбөрийн эрсдэл;

1.2.3.2.Амьдралын (урт хугацааны) даатгалын хувьд нас баралтын, насжилтын, гэрээ цуцлалтын, зардлын болон гамшгийн эрсдэл;

1.2.4.Үйл ажиллагааны эрсдэл буюу дотоод үйл ажиллагаатай холбоотойгоор учрах эрсдэл;

1.2.5.Бусад шаардлагатай үзүүлэлт.

1.3.Даатгагч төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцоолохдоо гүйцэтгэх удирдлага болон ерөнхий нягтлан бодогч гарын үсэг зурж, тамга /тэмдэг/ дарж баталгаажуулсан санхүүгийн тайлан, тэнцлийн үзүүлэлтүүдийг ашиглана.

1.4. Даатгагч эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны тооцоолол хийх, түүний тайлан болон шаардлагатай тохиолдолд төлөвлөгөө боловсруулах ажилтныг томилсон байна.

Хоёр. Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа

2.1. Даатгагч төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тодорхойлохдоо тоон үзүүлэлт буюу даатгагчийн хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын харьцаа болон чанарын үзүүлэлт буюу даатгагчийн зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн харьцаа үзүүлэлтүүдийг тооцоолно.

2.2. Хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын харьцааг даатгагчийн өөрийн хөрөнгийн дүнг зайлшгүй байх хөрөнгийн дүнд хуваах замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$\text{ХХБХ} (\%) = \text{ДӨХ} / \text{ЗБХ} * 100. \text{ Үүнд:}$$

ХХБХ – хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын харьцаа;

ДӨХ – даатгагчийн өөрийн хөрөнгийн дүн;

ЗБХ – зайлшгүй байх хөрөнгийн дүн.

2.3. Ердийн даатгагчийн өөрийн хөрөнгийн дүнг даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүнгээс даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын болон нийт өр төлбөрийн дүнг хасаж, тусгай нөөц сангийн дүнг нэмэх замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$\text{ДӨХ} = \text{ДНХ} - \text{ДОШХЗ} - \text{НӨТ} + \text{ТНС}. \text{ Үүнд:}$$

ДНХ – даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүн/;

ДОШХЗ – даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын дүн/;

НӨТ – нийт өр төлбөрийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт өр төлбөрийн дүн/;

ТНС – тусгай нөөц сангийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн тусгай нөөц сангийн дүн/.

2.4. Давхар даатгагчийн өөрийн хөрөнгийн дүнг даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүнгээс даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын болон нийт өр төлбөрийн дүнг хасаж, алдагдлаас хамгаалах сангийн дүнг нэмэх замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$\text{ДӨХ} = \text{ДНХ} - \text{ДОШХЗ} - \text{НӨТ} + \text{АХС}. \text{ Үүнд:}$$

ДНХ – даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүн/;

ДОШХЗ – даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын дүн/;

НӨТ – нийт өр төлбөрийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт өр төлбөрийн дүн/;

АХС – алдагдлаас хамгаалах сангийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн алдагдлаас хамгаалах сангийн дүн/.

2.5. Урт хугацааны даатгагчийн өөрийн хөрөнгийн дүнг даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүнгээс даатгалын хөрөнгө болон нийт өр төлбөрийн дүнг хасах замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$ДӨХ = ДНХ - ДХ - НӨТ. \text{ Үүнд:}$$

ДНХ – даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүн/;

ДХ – даатгалын хөрөнгийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт даатгалын хөрөнгийн дүн/;

НӨТ – нийт өр төлбөрийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт өр төлбөрийн дүн/.

2.6. Энэ журмын 2.2-т заасан зайлшгүй байх хөрөнгийн дүнг даатгагчийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн болон Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ (дүрмийн сан)-ний аль ихээр буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$ЗБХ = \max (\text{ЭСХ}; \text{ХНХДХ}). \text{ Үүнд:}$$

ХНХДХ – Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ;

ЭСХ – эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн.

2.7. Даатгагчийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг даатгагчийн үйл ажиллагаа явуулахад гарч буй эрсдэл, үзүүлэлт тус бүрээр тооцсон эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн нийлбэр дүнгээс төрөлжүүлэлтийн бууруулалтын дүнг хасах замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$\text{ЭСХ} = (33Э + 3Э + АЭ + \text{ҮАЭ} + Б) - \text{ТБ}. \text{ Үүнд:}$$

33Э – зах зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн;

3Э – зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн;

АЭ – андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн;

ҮАЭ – үйл ажиллагааны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн;

Б – бусад шаардлагатай үзүүлэлтүүдийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн (тодорхой зааж тусгаагүй тохиолдолд 0-тэй тэнцүү байна);

ТБ – төрөлжүүлэлтийн бууруулалтын дүн.

2.8. Зах зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тооцохдоо энэ журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан эрсдэл тус бүрээрх эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг харгалзах хамаарлын коэффициентээр үржүүлэн гарган авсан дүнгүүдийн нийлбэрийг ашиглан дараах томъёогоор тооцно:

$$33Э = \sqrt{\sum_{ij} 33Э\text{Коэф}_{ij} * \text{Э}_i * \text{Э}_j}. \text{ Үүнд:}$$

$33Э\text{Коэф}_{ij}$ – энэ журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан i, j дугаар эрсдэлд харгалзах хамаарлын коэффициент;

$\text{Э}_i, \text{Э}_j$ – энэ журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан эрсдэл тус бүрээрх i, j дугаар эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн.

2.9. Зах зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тооцоход дараах зүйлсийг харгалзан үзнэ. Үүнд:

2.9.1. Энэ журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан эрсдэл тус бүрээрх эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг энэ журмын нэгдүгээр хавсралтад заасны дагуу тухайн эрсдэлийн ангилал дахь хөрөнгийн дүнг харгалзах эрсдэлийн хувиар үржүүлж тооцно;

2.9.2. Энэ журмын нэгдүгээр хавсралтад заасан хүүгийн болон валютын ханшийн эрсдэлийн хувийг даатгалын мэргэжлийн байгууллагын саналыг үндэслэн нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, шаардлагатай тохиолдолд Хорооны даргын тушаалаар шинэчлэн баталж болно;

2.9.3. Энэ журмын нэгдүгээр хавсралтад тусгагдсан өмчлөх бусад хөрөнгийг өмчлөлд авснаас хойших хугацаанаас эхлэн дараах хүснэгтийн дагуу хугацааг тооцож, ангилна.

Ангилал	Хэвийн	Хугацаа хэтэрсэн	Хэвийн бус	Эргэлзээтэй	Муу
Хугацааны үзүүлэлт	Өмчлөлд авснаас хойш 30 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй	Өмчлөлд авснаас хойш 31-60 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй	Өмчлөлд авснаас хойш 61-90 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй	Өмчлөлд авснаас хойш 91-120 хүртэл хоногийн дотор борлогдоогүй	Өмчлөлд авснаас хойш 121 хоногоос дээш хугацаанд борлогдоогүй

2.10. Зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тооцохдоо энэ журмын дөрөвдүгээр хавсралтад заасан үзүүлэлт тус бүрээрх эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг харгалзах хамаарлын коэффициентоор үржүүлэн гарган авсан дүнгүүдийн нийлбэрийг ашиглан дараах томъёогоор тооцно:

$$ЗЭ = \sqrt{\sum_{ij} ЗЭКозф_{ij} * Y_i * Y_j}. \text{ Үүнд:}$$

$ЗЭКозф_{ij}$ – энэ журмын дөрөвдүгээр хавсралтад заасан i, j дугаар үзүүлэлтэд харгалзах хамаарлын коэффициент;

Y_i, Y_j – энэ журмын дөрөвдүгээр хавсралтад заасан үзүүлэлт тус бүрээрх i, j дугаар эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн.

2.11. Зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тооцоход дараах зүйлсийг харгалзан үзнэ. Үүнд:

2.11.1. Зээлийн эрсдэлд хамаарах үзүүлэлт бүрээрх эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг энэ журмын гуравдугаар хавсралтад заасны дагуу тухайн үзүүлэлтийн ангилал дахь хөрөнгийн дүнг харгалзах эрсдэлийн хувиар үржүүлж тооцно;

2.11.2. Энэ журмын гуравдугаар хавсралтад тусгагдсан авлагыг төлөхөөр тохиролцсон огноо буюу бичгээр хийсэн хэлцэлд тусгагдсан төлөгдөх хугацаа дууссанаас хойших хугацаанаас эхлэн дараах хүснэгтийн дагуу хугацааг тооцож, ангилна (авлагын төлөгдөх хугацааг 1 удаа 120 хүртэлх хоногоор сунгасан тохиолдолд тухайн авлагыг хэвийн авлагаар, 1 удаа 121-ээс дээш хоногоор сунгасан тохиолдолд эргэлзээтэй авлагаар, эсхүл 2 ба түүнээс дээш удаа авлагын төлөгдөх хугацааг сунгасан тохиолдолд тухайн авлагыг эргэлзээтэй авлагаар тооцно. Эргэлзээтэй авлагаар тооцож эхэлснээс хойш 30 хоногийн дотор төлөгдөөгүй бол тухайн авлагыг муу авлагаар тооцно);

Ангилал	Хэвийн	Хугацаа хэтэрсэн	Хэвийн бус	Эргэлзээтэй	Муу
---------	--------	------------------	------------	-------------	-----

Хугацааны үзүүлэлт	30 хүртэл хоногийн дотор байгаа	31-60 хоногийн дотор төлөгдөөгүй	61-90 хоногийн дотор төлөгдөөгүй	91-120 хоногийн дотор төлөгдөөгүй	121-ээс дээш хоногоор төлөгдөөгүй болон гэмт хэргийн улмаас бий болсон авлага
--------------------	---------------------------------	----------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	---

2.11.3.Энэ журмын гуравдугаар хавсралтад заасан гадаад улсын хуулийн этгээд/хөрөнгө оруулалтын зээлжих зэрэглэлийг энэ журмын арван тавдугаар хавсралтад тусгагдсан хүснэгтийн дагуу ангилал ба дараах тохиолдолд үндэслэл тайлбар, холбогдох судалгаа, нотлох баримтыг Хороонд ирүүлнэ. Үүнд:

2.11.3.1.хуулийн этгээд/хөрөнгө оруулалт нь уг хүснэгтэд тусгагдаагүй олон улсын буюу холбогдох гадаад улсын албан ёсны зэрэглэл тогтоох байгууллагаас тогтоосон зэрэглэлтэй бол хүснэгтэд тусгагдсан зээлжих зэрэглэлүүдтэй харьцуулан, дүйцүүлж зээлийн эрсдэлийн тооцоололд ашиглагдах зээлжих зэрэглэлийн ангиллыг тогтооно. Хороо ирүүлсэн баримт материалд үндэслэн зэрэглэлийн ангиллыг өөрчилж болно;

2.11.3.2.хуулийн этгээд/хөрөнгө оруулалт нь батлан даалттай /guaranteed/, зэрэглэлгүй, хамгаалалттай /unrated, secured/ ангилалд хамаарах бол.

2.11.4.Энэ журмын арван тавдугаар хавсралтад тусгагдсан хүснэгтэд зааснаас доош зэрэглэлтэй болон энэ журмын 2.11.3-т заасан тайлбар, судалгаа, баримтыг ирүүлээгүй буюу ирүүлсэн баримт материал бүрэн бус, үндэслэлгүй, нотлогдох боломжгүй тохиолдолд уг хуулийн этгээд/хөрөнгө оруулалтыг зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй ангилалд авч үзнэ.

2.12.Андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг ердийн даатгалын хувьд энэ журмын 1.2.3.1-д заасан, амьдралын даатгалын хувьд энэ журмын 1.2.3.2-т заасан эрсдэл тус бүрээрх эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тус тус энэ журмын зургаадугаар, наймдугаар хавсралтад заасан харгалзах хамаарлын коэффициентээр үржүүлэн гарган авсан дүнгүүдийн нийлбэрийг ашиглан дараах томъёогоор тооцно:

$$AЭ = \sqrt{\sum_{ij} AЭКоэф_{ij} * Э_i * Э_j}. \text{ Үүнд:}$$

$AЭКоэф_{ij}$ – энэ журмын зургаадугаар, наймдугаар хавсралтад заасан i, j дугаар эрсдэлд харгалзах хамаарлын коэффициент;

$Э_i, Э_j$ – энэ журмын 1.2.3.1, 1.2.3.2-т заасан эрсдэл тус бүрээрх энэ журмын зургаадугаар, наймдугаар хавсралтад заасан i, j дугаар эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг.

2.13.Андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тооцоход дараах зүйлсийг харгалзан үзнэ. Үүнд:

2.13.1.Хураамжийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг энэ журмын тавдугаар хавсралтад заасны дагуу даатгалын хэлбэр тус бүрийн хувьд даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн орлогод тооцоогүй хураамжийн нөөц болон учирч болзошгүй хохирлын нөөц сангийн нийлбэр дүнгээс давхар даатгалын хойшлогдсон хураамжийн дүнг хасаж, энэ журмын арван зургаадугаар хавсралтад заасан аргачлалын дагуу тооцоолсон харгалзах эрсдэлийн хувиар үржүүлж тооцно;

2.13.2.Нөхөн төлбөрийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг энэ журмын тавдугаар хавсралтад заасны дагуу даатгалын хэлбэр тус бүрийн хувьд даатгагчийн санхүүгийн

байдлын тайлангийн учирсан боловч мэдэгдээгүй хохирлын нөөц сан болон мэдсэн боловч төлөөгүй хохирлын нөөц сангуудын нийлбэр дүнгээс нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийн дүнг хасаж, энэ журмын арван долоодугаар хавсралтад заасан аргачлалын дагуу тооцоолсон харгалзах эрсдэлийн хувиар үржүүлж тооцно;

2.13.3. Амьдралын даатгалын андеррайтингийн эрсдэлд хамаарах эрсдэл тус бүрээрх эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг энэ журмын долоодугаар хавсралтад заасны дагуу даатгалын хэлбэр тус бүрийн даатгалын нийт хураамжийн орлогоос давхар даатгалын хураамжийн зардлыг хассан дүнг энэ журмын арван наймдугаар хавсралтад заасан аргачлалын дагуу тооцоолсон харгалзах эрсдэлийн хувиар үржүүлж тооцно;

2.13.4. Давхар даатгагчийн хувьд андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг ердийн болон амьдралын даатгалын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн нийлбэр дүнгээр тооцно;

2.13.5. Энэ журмын арван зургаадугаар, арван долоодугаар, арван наймдугаар хавсралтад заасан ерөнхий үзүүлэлтүүд буюу хохирлын харьцаа, нөхөн төлбөрийн нөөц сангийн өөрчлөлт, нас баралтын хувь, нас баралтын өсөлтийн хувь, дундаж гэрээ цуцлалтын түвшин, зардлын инфляцийн түвшин, таамагласан даатгалын гэрээний дундаж хугацаа зэрэг үзүүлэлтүүдийн хүрээнд андеррайтингийн эрсдэлийн хувийг дараах шаардлагыг хангасан тоо мэдээлэл, аргачлалын дагуу даатгагч өөрийн үйл ажиллагааны онцлогт тохируулан, дээрх хавсралтуудад заасан ерөнхий үзүүлэлтүүдийн дүнг харгалзан тооцоолж болох бөгөөд уг тооцооллыг Хороонд ирүүлж хянуулсны үндсэн дээр эрсдэлийн хувиудыг өөрчилж болно. Үүнд:

2.13.5.1. тоо мэдээлэл нь үндсэн эрсдэлийн шинж чанарыг үнэлэх, тодорхойлоход хангалттай түүхэн мэдээллийг агуулдаг байх /дор хаяж 30 улирлын тоо мэдээллийг ашигласан байх/;

2.13.5.2. тоо мэдээллүүд нэг төрлийн эрсдэлийн бүлэгт хамаарах бөгөөд холбогдох тоо мэдээллийг үндэслэлгүйгээр хасаагүй байх;

2.13.5.3. тоо мэдээлэл үнэн зөв, тохиромжтой байх;

2.13.5.4. тоо мэдээллийг цаг тухайд нь дэс дараалалтайгаар тогтмол бүртгэсэн байх;

2.13.5.5. тоо мэдээлэл нь тооцоололд ашигласан актуар ба статистикийн аргуудын үндэс суурьтай нийцэж байх;

2.13.5.6. тоо мэдээллийг баримтжуулж, ил тод, тодорхой бүтэц зохион байгуулалттайгаар цуглуулж, боловсруулж, ашигласан байх;

2.13.5.7. Эрсдэлийн хувийг тооцоолохдоо ашиглаж буй тархалтыг статистикийн хувьд ач холбогдолтой буюу зохистой байдлыг дор хаяж дараах үзүүлэлтүүдийн хүрээнд шалгах. Үүнд:

2.13.5.7.1. Вариацийн коэффициент /coefficient of variation/;

2.13.5.7.2. Тархалтын налалтын коэффициент /skewness/;

2.13.5.7.3. Куртосис коэффициент /kurtosis/;

2.13.5.7.4. Тархалтын зураг /distribution graphic/;

2.13.5.7.5. Нийцэл, найдвартай байдал /goodness of fit - r^2 , BIC гэх мэт/;

2.13.5.8. Value at Risk /VaR/ утгыг тоо мэдээллийн хангалттай байдал, тархалтын онцлог, даатгалын эрсдэл зэргийг тус тус үндэслэн 95 ба түүнээс дээш, боломжит дээд хувийн итгэх түвшинд сонгох.

2.14. Үйл ажиллагааны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг тооцоходоо даатгагчийн нийт хураамжийн орлогын дүнг энэ журмын есдүгээр хавсралтад заасан даатгагчийн Компанийн засаглалын үйл ажиллагааны тайлангийн хэрэгжилтийн хувьд харгалзах эрсдэлийн хувиар үржүүлэх замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$YAЭ = НХО * Э(\%). \text{ Үүнд:}$$

НХО – нийт хураамжийн орлогын дүн /Даатгагчийн орлогын дэлгэрэнгүй тайлангийн даатгалын хураамжийн нийт орлогын дүн/;

Э(%) – эрсдэлийн хувь.

2.15. Төрөлжүүлэлтийн бууруулалтыг энэ журмын 2.8, 2.10, 2.12-т заасны дагуу тооцсон зах зээлийн, зээлийн болон андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүнг ашиглан энэ журмын аравдугаар хавсралтыг ашиглах буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$TB = 33Э + 3Э + АЭ - \sqrt{33Э^2 + 3Э^2 + АЭ^2}.$$

2.16. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн харьцааг энэ журмын 2.17-д заасан нийт зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг даатгагчийн нийт хөрөнгөөс давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж, нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийг хассан дүнд хуваах замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$ЗХХ(\%) = ЗХ / (ДНХ - ДДХХ - НТНДДНХ) * 100. \text{ Үүнд:}$$

ЗХХ – зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн харьцаа

ЗХ – нийт зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн

ДНХ – даатгагчийн нийт хөрөнгийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүн/

ДДХХ – давхар даатгалын хойшлогдсон хураамжийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн давхар даатгалын хойшлогдсон хураамжийн дүн/

НТНДДНХ – нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийн дүн /Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийн дүн/

2.17. Нийт зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг энэ журмын арван хоёрдугаар хавсралтад заасны дагуу дараах үзүүлэлтүүдийн нийлбэрээр тооцно. Үүнд:

2.17.1. Хэвийн даатгалын авлага – 30 хувь;

2.17.2. Хэвийн даатгалын авлагаас бусад бүх авлага (цэвэр) – 100 хувь;

2.17.3. Урьдчилж төлсөн зардал, тооцоо – 100 хувь;

2.17.4. Хойшлогдсон татварын хөрөнгө – 100 хувь;

2.17.5. Бараа материал – 100 хувь;

2.17.6. Гүүдвил – 100 хувь;

2.17.7. Программ хангамж (цэвэр) – 50 хувь;

2.17.8.Бусад биет бус хөрөнгө (цэвэр)– 80 хувь;

2.17.9.Энэ журмын арван нэгдүгээр хавсралтын дагуу тооцсон нэгжид ногдох хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн нийлбэр дүн;

2.17.10.Даатгалын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.12-т заасан холбогдох этгээдэд байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлагын нийлбэр дүн.

2.18.Энэ журмын 2.1-д заасан хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын байвал зохих доод харьцааг дараах 3 түвшинд тогтооно. Үүнд:

2.18.1.Даатгагчийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээнээс их байх тохиолдолд 200 хувь;

2.18.2.Даатгагчийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээнээс бага боловч уг доод хэмжээний хоёрны нэг буюу түүнээс их байх тохиолдолд 150 хувь;

2.18.3.Даатгагчийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн Хорооноос тогтоосон дүрмийн сангийн доод хэмжээний хоёрны нэгээс бага байх тохиолдолд 100 хувь.

2.19.Энэ журмын 2.1-д заасан даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг хангаж буй эсэхийг энэ журмын арван дөрөвдүгээр хавсралтын дагуу тодорхойлж, даатгагчийн төлбөрийн чадварыг дараах 5 түвшинд хувааж авч үзнэ. Үүнд:

2.19.1.Нэгдүгээр түвшин буюу даатгагчийн төлбөрийн чадвар сайн;

2.19.2.Хоёрдугаар түвшин буюу даатгагчийн төлбөрийн чадвар хангалттай;

2.19.3.Гуравдугаар түвшин буюу даатгагчийн төлбөрийн чадвар эргэлзээтэй;

2.19.4.Дөрөвдүгээр түвшин буюу даатгагч төлбөрийн чадваргүй болж болзошгүй;

2.19.5.Тавдугаар түвшин буюу даатгагч төлбөрийн чадваргүй.

Гурав. Тайлан, мэдээлэл

3.1.Даатгагч нь энэ журмын хавсралт, маягтуудын дагуу төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцоолсон тайланг гаргаж, улирал бүр санхүүгийн тайлангийн хамт цаасаар болон цахимаар Хороонд хүргүүлнэ.

3.2.Энэ журмын 3.1-д заасан даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны тайлан нь даатгагчийн өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын үнэлгээний тайлангийн бүрдэл хэсэг болно.

3.3.Хороо шаардлагатай гэж үзвэл төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны тайлан, энэ журмын 4.1.2, 4.1.3-т заасан төлөвлөгөөтэй холбогдуулан нэмэлт мэдээлэл, материал шаардаж болно.

3.4.Даатгагч энэ журмын 3.1, 3.2, 3.3-т заасан тайлан, мэдээллийг үндэслэл бүхий тоо мэдээлэл, баримт материалд тулгуурлан гаргах бөгөөд тэдгээрийн үндэслэлийг баримтаар баталгаажуулж, нотолсон байх шаардлагатай.

3.5.Даатгагч нь шаардлагатай гэж үзвэл энэ журмын 3.1-д зааснаас гадна тухай бүрд төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцоолох боломжтой байх ба энэхүү тооцооллыг хийхэд энэ журмын 1.3 дахь хэсэг хамаарахгүй.

3.6. Даатгагч энэ журмын 3.1, 3.5-д заасны дагуу төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцоолох үед даатгагчийн төлбөрийн чадварын түвшин энэ журмын 2.19.2 – 2.19.4-т хүрсэн тохиолдолд Хороонд нэн даруй мэдэгдэж, мэдэгдсэнээс хойш ажлын 15 хоногийн дотор энэ журмын 4.1.2, 4.1.3-т заасан төлөвлөгөөг боловсруулж, Хороонд ирүүлнэ.

3.7. Хороо энэ журмын 2.1-д заасан даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны улирал бүрийн статистик тоо мэдээллийг дараа улирлын 2 дахь сарын 15-ны өдрийн дотор өөрийн цахим хуудсанд байршуулан олон нийтэд мэдээлнэ.

3.8. Даатгагч нь хөрөнгийг гадаад улсад байршуулахаар бол Хороонд холбогдох үндэслэл бүхий тайлбар, мэдээллийг албан бичгээр ирүүлэх ба даатгагч бүрэн гүйцэд мэдээлэл, тайлбар ирүүлсэн өдрөөс хойш ажлын 10 хоногийн дотор Хороо мэдээллийг хянаж, хариуг албан бичгээр даатгагчид хүргүүлнэ. Хороо шаардлагатай тохиолдолд уг албан бичгийг хүргүүлэх хугацааг сунгаж болно.

Дөрөв. Хяналт, хариуцлага

4.1. Хороо энэ журмын 2.19.1 – 2.19.5-д заасан даатгагчийн төлбөрийн чадварын түвшингээс хамааран дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

4.1.1. Даатгагчийн төлбөрийн чадвар нэгдүгээр түвшинд байвал Хороо зайны хяналтыг хэвийн хэрэгжүүлэх;

4.1.2. Даатгагчийн төлбөрийн чадвар хоёрдугаар түвшинд хүрсэн тохиолдолд төлбөрийн чадварын түвшинг сайжруулах төлөвлөгөөг Хороонд ирүүлж хянуулахыг шаардах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд газар дээрх хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх;

4.1.3. Даатгагчийн төлбөрийн чадвар гуравдугаар түвшинд хүрсэн тохиолдолд даатгагчаас нэн даруй эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр арга хэмжээ авах буюу төлбөрийн чадварын түвшинг сайжруулах төлөвлөгөөг боловсруулан Хороонд ирүүлж хянуулахыг шаардах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд газар дээрх хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх;

4.1.4. Даатгагчийн төлбөрийн чадвар дөрөвдүгээр түвшинд хүрсэн тохиолдолд газар дээрх хяналт шалгалтыг хийж гүйцэтгэн, уг түвшинг сайжруулах боломж нөхцөл, төлбөрийн чадварт сөргөөр нөлөөлж буй нөхцөл байдалтай уялдуулан Даатгалын тухай хуулийн 68 дугаар зүйлд заасан албадлагын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;

4.1.5. Даатгагчийн төлбөрийн чадвар тавдугаар түвшинд хүрсэн тохиолдолд уг түвшинг сайжруулах боломж нөхцөл, даатгуулагчдын эрх ашигт ноцтой нөлөөлөх эсэхийг харгалзан үзэж Даатгалын тухай хуулийн 68 дугаар зүйлийн 68.1.1, 68.1.2, 68.1.5, 78 дугаар зүйлийн 78.5-д заасан арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх.

4.2. Даатгагч энэ журмын 4.1.2, 4.1.3-т заасан төлөвлөгөөг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөр батлуулсан байх бөгөөд уг төлөвлөгөө нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

4.2.1. Төлбөрийн чадварт хамгийн их хэмжээгээр эсхүл мэдэгдэхүйц сөрөг нөлөө үзүүлсэн эрсдэл, үзүүлэлтүүдийг тодорхойлсон байх;

4.2.2. Энэ журмын 1.2-т заасан эрсдэл, түүнд холбогдох эрсдэл, үзүүлэлтүүдийг үе шаттайгаар хэрхэн бууруулах талаар тодорхой баримт, тоо мэдээлэл, загварчлал, тооцоолол дээр үндэслэн тодорхойлсон байх ба эдгээр нь даатгагчийн бусад эрсдэл, хөрөнгийн

үзүүлэлтүүд, даатгагчийн үйл ажиллагаа, түүний эрсдэлийн удирдлагын стратегид хэрхэн нөлөөлөх талаар тусгасан байх;

4.2.3.Төлбөрийн чадварын түвшинг хамгийн ихдээ нэг улирлын дотор сайжруулахаар төлөвлөгөөний хугацааг товлосон байх бөгөөд даатгагч энэ хугацааг сунгах талаар үндэслэл бүхий хүсэлт, холбогдох баримт нотолгоог ирүүлсэн тохиолдолд нэг удаа сунгаж болно.

4.3.Хороо энэ журмын 4.1.2, 4.1.3-т заасан төлөвлөгөөг ажлын 10 хоногийн дотор хянаж, шаардлагатай тохиолдолд даатгагчид зөвлөмж хүргүүлэн, тус төлөвлөгөөний дагуу ажиллаж буй эсэхэд хяналт тавина.

4.4.Даатгагч Хорооноос тогтоосон хугацаанд энэ журмын 4.1.2, 4.1.3-т заасан төлөвлөгөөг ирүүлээгүй, ирүүлсэн төлөвлөгөө нь энэ журмын 4.2-т заасан шаардлагыг хангаагүй, мөн төлөвлөгөөг хугацаанд нь биелүүлээгүй тохиолдолд даатгагчаас ажлын 5 хоногийн дотор тайлбар авах ба үндэслэл бүхий тайлбар ирүүлсэн эсэхээс шалтгаалан Даатгалын тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид заасан албадлагын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

4.5.Энэ журмын 2.19, 3.7, 4.1.5 дахь заалтыг 2023 оны 7 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөх бөгөөд үүнтэй холбогдуулан даатгагчийн төлбөрийн чадварын түвшин энэ журмын 2.19.5-д заасан тавдугаар түвшинд хүрсэн тохиолдолд Хороо энэ журмын 4.1.4-т заасан арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

4.6.Хороо энэ журмын хэрэгжилтэд байнга хяналт тавих бөгөөд зөрчсөн этгээдэд Даатгалын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

--oOo--

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын нэгдүгээр хавсралт

МАЯГТ СЗХ04156. ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Хөрөнгийн ангилал	Мөрийн дугаар	Эрсдэлийн хувь	Хөрөнгийн дүн*	Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
А	Б	В	1	2	3
1	Хүүгийн эрсдэл (=мөр(2+...+5))	1			
1.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	2	1.00%		
1.2	3 сараас 1 жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	3	3.00%		
1.3	1-3 жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	4	7.00%		
1.4	3 ба түүнээс дээш жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	5	10.00%		
2	Валютын ханшийн эрсдэл (=мөр(7+16+25+34+43+52+61+70+79))	6			
2.1	<i>АНУ доллар</i> (= мөр(12+...+15-8...-11)))	7			
2.1.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	8	7.40%		
2.1.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	9	7.40%		
2.1.3	Үнэт цаас	10	7.40%		
2.1.4	Давхар даатгалаас авах авлага	11	7.40%		
2.1.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	12	7.40%		
2.1.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	13	7.40%		
2.1.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	14	7.40%		
2.1.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	15	7.40%		
2.2	<i>Евро</i> (= мөр(21+...+24-17...-20)))	16			
2.2.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	17	6.43%		
2.2.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	18	6.43%		
2.2.3	Үнэт цаас	19	6.43%		
2.2.4	Давхар даатгалаас авах авлага	20	6.43%		
2.2.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	21	6.43%		

2.2.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	22	6.43%		
2.2.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	23	6.43%		
2.2.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	24	6.43%		
2.3	<i>Японы иен</i> (= мөр(30+...+33-26...-29)))	25			
2.3.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	26	6.99%		
2.3.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	27	6.99%		
2.3.3	Үнэт цаас	28	6.99%		
2.3.4	Давхар даатгалаас авах авлага	29	6.99%		
2.3.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	30	6.99%		
2.3.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	31	6.99%		
2.3.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	32	6.99%		
2.3.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	33	6.99%		
2.4	<i>Английн фунт</i> (= мөр(39+...+42-35...-38)))	34			
2.4.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	35	7.41%		
2.4.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	36	7.41%		
2.4.3	Үнэт цаас	37	7.41%		
2.4.4	Давхар даатгалаас авах авлага	38	7.41%		
2.4.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	39	7.41%		
2.4.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	40	7.41%		
2.4.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	41	7.41%		
2.4.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	42	7.41%		
2.5	<i>ОХУ-ын рубль</i> (= мөр(48+...+51-44...-47)))	43			
2.5.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	44	10.90%		
2.5.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	45	10.90%		
2.5.3	Үнэт цаас	46	10.90%		
2.5.4	Давхар даатгалаас авах авлага	47	10.90%		
2.5.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	48	10.90%		
2.5.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	49	10.90%		
2.5.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	50	10.90%		
2.5.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	51	10.90%		
2.6	<i>БНХАУ-ын юань</i> (= мөр(57+...+60-53...-56)))	52			
2.6.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	53	8.29%		

2.6.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	54	8.29%		
2.6.3	Үнэт цаас	55	8.29%		
2.6.4	Давхар даатгалаас авах авлага	56	8.29%		
2.6.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	57	8.29%		
2.6.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	58	8.29%		
2.6.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	59	8.29%		
2.6.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	60	8.29%		
2.7	<i>БНСУ-ын вон</i> (= мөр(66+...+69-62...-65)))	61			
2.7.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	62	4.92%		
2.7.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	63	4.92%		
2.7.3	Үнэт цаас	64	4.92%		
2.7.4	Давхар даатгалаас авах авлага	65	4.92%		
2.7.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	66	4.92%		
2.7.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	67	4.92%		
2.7.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	68	4.92%		
2.7.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	69	4.92%		
2.8	<i>Хонконг доллар</i> (= мөр(75+...+78-71...-74)))	70			
2.8.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	71	7.54%		
2.8.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	72	7.54%		
2.8.3	Үнэт цаас	73	7.54%		
2.8.4	Давхар даатгалаас авах авлага	74	7.54%		
2.8.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	75	7.54%		
2.8.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	76	7.54%		
2.8.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	77	7.54%		
2.8.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг	78	7.54%		
2.9	<i>Бусад улсын валют</i> (= мөр(84+...+87-80...-83)))	79			
2.9.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	80	7.40%		
2.9.2	Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	81	7.40%		
2.9.3	Үнэт цаас	82	7.40%		
2.9.4	Давхар даатгалаас авах авлага	83	7.40%		
2.9.5	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	84	7.40%		
2.9.6	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	85	7.40%		

2.9.7	Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг		86	7.40%		
2.9.8	Давхар даатгагчид өгөх өглөг		87	7.40%		
3	Хувьцааны эрсдэл** (=мөр(89+...+97))		88			
3.1.	Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад*** оруулсан хөрөнгө оруулалт		89	45.00%		
3.2	Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьцаа		90	40.00%		
3.3	Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах нээлттэй хувьцаат компанийн хувьцаа	I ангилал	91	25.00%		
		II ангилал	92	30.00%		
		III ангилал	93	40.00%		
3.4	Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах хаалттай хувьцаат компанийн хувьцаа		94	37.50%		
3.5	Гадаад улсын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн нээлттэй арилжаалагддаг хувьцаа		95	46.50%		
3.6	Гадаад улсын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн биржийн бус зах зээл дээр арилжаалагддаг хувьцаа		96	56.50%		
3.7	Бусад хувьцаа		97	60.00%		
4	Хөрөнгийн эрсдэл (=мөр(99+...+117))		98			
4.1	Газрын сайжруулалт		99	5.00%		
4.2	Барилга байгууламж		100	15.00%		
4.3	Машин тоног төхөөрөмж		101	20.00%		
4.4	Тээврийн хэрэгсэл		102	35.00%		
4.5	Тавилга эд хогшил		103	40.00%		
4.6	Компьютер дагалдах хэрэгсэл		104	45.00%		
4.7	Санхүүгийн түрээсийн хөрөнгө		105	15.00%		
4.8	Дуусаагүй барилга		106	50.00%		
4.9	Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө		107	15.00%		
4.10	Үнэт металл, Дериватив		108	30.00%		
4.11	Барьцаалсан хөрөнгө****		109	80.00%		
4.12	Виртуал хөрөнгө****		110	90.00%		
4.13	Бараа материал		111	70.00%		

4.14	Өмчлөх хөрөнгө бусад	Хэвийн	112	0.00%		
		Хугацаа хэтэрсэн	113	25.00%		
		Хэвийн бус	114	50.00%		
		Эргэлзээтэй	115	100.00%		
		Муу	116	100.00%		
4.15	Биет бус хөрөнгө		117	50.00%		

*энэ журмын арван есдүгээр хавсралтад тусгагдсан дансны жагсаалтаарх хөрөнгийн ангиллын дүнг ашиглана.

** Хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх энэ ангилалд хамаарна.

***Даатгагч нь Компанийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.16-д заасан компанийн нэгдлийн оролцогч компани тохиолдолд холбогдох ангилалд хамаарах хөрөнгийн дүнг тусгана.

**** энэ маягтын 4.12-т заасан холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу барьцаалсан эд хөрөнгө, 4.13-т заасан “Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тухай” хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1-т заасан хөрөнгө нь нягтлан бодох бүртгэлийн хувьд энэ маягтын 4-т заасан бусад хөрөнгийн дүнд бүртгэгдсэн тохиолдолд уг бүртгэгдсэн хөрөнгийн дүнг 4.12, 4.13-т заасан хөрөнгийн дүнгээр бууруулж тооцно.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын хоёрдугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04157. ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХАМААРЛЫН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

i \ j		Хүүгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Валютын ханшийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Хувьцааны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Хөрөнгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
		Зах зээлийн эрсдэлийн хамаарлын коэффициент			
Хүүгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		1.00	0.25	-	-
Валютын ханшийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		0.25	1.00	0.25	-
Хувьцааны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	0.25	1.00	-
Хөрөнгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	-	-	1.00
Зах зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн					

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын гуравдугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04158. ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Үзүүлэлт	Мөрийн дугаар	Эрсдэлийн хувь	Хөрөнгийн дүн*	Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
А	Б	В	1	2	3
1	Дотоодын банк санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө** (=мөр(2+...+4))	1			
1.1	Дотоодын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	2	8.00%		
1.2	Дотоодын банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	3	16.00%		
1.3	Бусад хөрөнгө	4	80.00%		
2	Даатгалын авлага /давхар даатгагчаас авах авлагаас бусад/ (цэвэр) (=мөр(6+...+10))	5			
2.1	Хэвийн	6	0.00%		
2.2	Хугацаа хэтэрсэн	7	25.00%		
2.3	Хэвийн бус	8	50.00%		
2.4	Эргэлзээтэй	9	100.00%		
2.5	Муу	10	100.00%		
3	Давхар даатгагчаас авах авлага*** (цэвэр) (=мөр(12+...+19))	11			
3.1	Батлан даалттай****	12	0.00%		
3.2	АА ба түүнээс дээш	13	1.60%		
3.3	А	14	4.00%		
3.4	ВВВ	15	8.00%		
3.5	ВВ	16	16.00%		
3.6	В ба түүнээс доош	17	24.00%		
3.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	18	30.00%		
3.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	19	100.00%		
4	Бусад авлага (цэвэр) (=мөр(21+...+25))	20			
4.1	Хэвийн	21	0.00%		
4.2	Хугацаа хэтэрсэн	22	25.00%		
4.3	Хэвийн бус	23	50.00%		
4.4	Эргэлзээтэй	24	100.00%		
4.5	Муу	25	100.00%		

5	Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө (=мөр(27+...+34))	26			
5.1	Батлан даалттай	27	0.00%		
5.2	АА ба түүнээс дээш	28	1.60%		
5.3	А	29	2.00%		
5.4	ВВВ	30	4.00%		
5.5	ВВ	31	8.00%		
5.6	В ба түүнээс доош	32	12.00%		
5.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	33	20.00%		
5.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	34	70.00%		
6	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж*** (=мөр(36+...+43))	35			
6.1	Батлан даалттай	36	0.00%		
6.2	АА ба түүнээс дээш	37	1.60%		
6.3	А	38	4.00%		
6.4	ВВВ	39	8.00%		
6.5	ВВ	40	16.00%		
6.6	В ба түүнээс доош	41	24.00%		
6.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	42	30.00%		
6.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	43	100.00%		
7	Нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсэг*** (=мөр(45+...+52))	44			
7.1	Батлан даалттай	45	0.00%		
7.2	АА ба түүнээс дээш	46	1.60%		
7.3	А	47	4.00%		
7.4	ВВВ	48	8.00%		
7.5	ВВ	49	16.00%		
7.6	В ба түүнээс доош	50	24.00%		
7.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	51	30.00%		
7.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	52	100.00%		
8	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал**** (=мөр(54+...+61))	53			
8.1	Батлан даалттай	54	0.00%		
8.2	АА ба түүнээс дээш	55	1.60%		
8.3	А	56	4.00%		
8.4	ВВВ	57	8.00%		
8.5	ВВ	58	16.00%		
8.6	В ба түүнээс доош	59	24.00%		
8.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	60	30.00%		
8.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	61	100.00%		
9	Үнэт цаас (цэвэр) (=мөр(63+...+82+91+100+109))	62			
9.1	Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	63	0.00%		
9.2	Төв банкны үнэт цаас	64	0.00%		
9.3	Хөгжлийн банкны үнэт цаас	65	5.00%		

9.4	Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	66	5.00%		
9.5	Ногоон бонд	67	10.00%		
9.6	Хөрөнгөөр баталгаажсан барьцаат үнэт цаас	68	6.00%		
9.7	Хөрөнгөөр баталгаажсан баталгаат үнэт цаас	69	8.00%		
9.8	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн өрийн хэрэгсэл – I ангилал	70	10.00%		
9.9	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн өрийн хэрэгсэл – II ангилал	71	12.50%		
9.10	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн өрийн хэрэгсэл – III ангилал	72	15.00%		
9.11	Компанийн өрийн хэрэгсэл – биржийн бус зах зээл дээр арилжаалагддаг	73	20.00%		
9.12	Хамтын хөрөнгө оруулалтын нээлттэй сангийн нэгж эрх	74	10.00%		
9.13	Хамтын хөрөнгө оруулалтын хаалттай сангийн нэгж эрх	75	15.00%		
9.14	Хамтын биржээр арилжаалагддаг хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх	76	20.00%		
9.15	Хувийн хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх	77	20.00%		
9.16	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – I ангилал	78	20.00%		
9.17	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – II ангилал	79	25.00%		
9.18	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – III ангилал	80	30.00%		
9.19	Хаалттай хувьцаат болон хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьцаа	81	40.00%		
9.20	Гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл, Төв банкны үнэт цаас	82			
9.20.1	Батлан даалттай	83	0.00%		
9.20.2	AA ба түүнээс дээш	84	1.60%		
9.20.3	A	85	2.00%		
9.20.4	BBB	86	4.00%		
9.20.5	BB	87	8.00%		
9.20.6	B ба түүнээс доош	88	12.00%		
9.20.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	89	18.00%		
9.20.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	90	50.00%		
9.21	Гадаадын компанийн өрийн хэрэгсэл, хөрөнгө оруулалтын сан	91			
9.21.1	Батлан даалттай	92	0.00%		
9.21.2	AA ба түүнээс дээш	93	2.00%		
9.21.3	A	94	4.00%		
9.21.4	BBB	95	8.00%		

9.21.5	ВВ	96	16.00%		
9.21.6	В ба түүнээс доош	97	24.00%		
9.21.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	98	50.00%		
9.21.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	99	100.00%		
9.22	Гадаадын компанийн хувьцаа	100			
9.22.1	Батлан даалттай	101	4.00%		
9.22.2	АА ба түүнээс дээш	102	8.00%		
9.22.3	А	103	16.00%		
9.22.4	ВВВ	104	24.00%		
9.22.5	ВВ	105	30.00%		
9.22.6	В ба түүнээс доош	106	50.00%		
9.22.7	Зэрэглэлгүй, хамгаалалттай	107	100.00%		
9.22.8	Зэрэглэлгүй, хамгаалалтгүй	108	100.00%		
9.23	Бусад үнэт цаас	109	100.00%		

*энэ журмын хорьдугаар хавсралтад тусгагдсан дансны жагсаалтаарх хөрөнгийн ангиллын дүнг ашиглана.

** энэ маягтын 1.1-д заасан дотоодын банк нь Монгол банкнаас банкны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авсан, тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой аль нэг албадлагын арга хэмжээнд ороогүй, холбогдох этгээдэд үл хамаарах Банкны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.2-д заасан шаардлагыг хангасан банк байх, 1.2-д заасан банкнаас бусад санхүүгийн байгууллага нь Хорооноос санхүүгийн үйлчилгээний чиглэлээр тусгай зөвшөөрөл авсан, тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой аль нэг албадлагын арга хэмжээнд ороогүй байх ба банк бус санхүүгийн байгууллагын хувьд Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.4 дэх хэсгийг хангасан банк бус санхүүгийн байгууллага байх, эдгээр шаардлагуудыг хангаагүй дотоодын банк, банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын дүнг энэ маягтын 1.3 хэсэгт буюу 4 дүгээр мөрийн 2 дугаар баганын харгалзах нүдэнд тусгана.

*** Давхар даатгагч нь дотоодын төрийн өмчит хувьцаат компани тохиолдолд энэ маягтын 3, 6, 7 дахь үзүүлэлтийн хувьд эрсдэлийн хувийг 4 хувиар тооцно.

**** Даатгалын зуучлагч, төлөөлөгч нь дотоодын хуулийн этгээд, иргэн тохиолдолд энэ маягтын 8 дахь үзүүлэлтийн эрсдэлийн хувийг 4 хувиар тооцно.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын дөрөвдүгээр хавсралт

МАЯГТ СЗХ04159. ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХАМААРЛЫН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

j i	Дотоодын банк санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Даатгалын авлагын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Давхар даатгагчаас авах авлагын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Бусад авлагын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамжийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардлын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Үнэт цаасны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
	Зээлийн эрсдэлийн хамаарлын коэффициент								
Дотоодын банк санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн эрсдэлд хөрөнгийн суурилсан дүн	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-
Даатгалын авлагын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	-	1.00	-	-	-	-	-	-	-

эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн										
Үнэт цаасны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
Зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн										

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын тавдугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04160. ЕРДИЙН ДААТГАЛЫН АНДЕРРАЙТИНГИЙН ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Даатгалын хэлбэр	Мөрийн дугаар	Эрсдэлийн хувь	Хөрөнгийн дүн*	Эрсдэлд суурилсан хөрөнгө
А	Б	В	1	2	3
1	Хураамжийн эрсдэл (=мөр(2+...+18))	1			
1.1	Гэнэтийн осол, эмчилгээний даатгал	2	40.00%		
1.2	Хөрөнгийн даатгал	3	20.00%		
1.3	Авто тээврийн хэрэгслийн даатгал	4	20.00%		
1.4	Ачааны даатгал	5	34.00%		
1.5	Барилга угсралтын даатгал	6	65.00%		
1.6	Газар тариалангийн даатгал	7	80.00%		
1.7	Мал амьтдын даатгал	8	45.00%		
1.8	Агаарын хөлгийн даатгал	9	60.00%		
1.9	Авто тээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	10	30.00%		
1.10	Хариуцлагын даатгал	11	40.00%		
1.11	Санхүүгийн даатгал	12	35.00%		
1.12	Зээлийн даатгал	13	60.00%		
1.13	Итгэлцлийн даатгал	14	40.00%		
1.14	Төмөр замын болон усан замын тээврийн хэрэгслийн даатгал	15	60.00%		
1.15	Төмөр замын эсхүл усан замын тээврийн хэрэгслийг өмчлөх, эзэмших ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	16	20.00%		
1.16	Агаарын хөлгийг өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	17	20.00%		
1.17	Жолоочийн хариуцлагын даатгал	18	15.00%		
2	Нөхөн төлбөрийн эрсдэл (=мөр(20+...+36))	19			
2.1	Гэнэтийн осол, эмчилгээний даатгал	20	20.00%		
2.2	Хөрөнгийн даатгал	21	60.00%		
2.3	Авто тээврийн хэрэгслийн даатгал	22	20.00%		
2.4	Ачааны даатгал	23	35.00%		
2.5	Барилга угсралтын даатгал	24	65.00%		
2.6	Газар тариалангийн даатгал	25	60.00%		
2.7	Мал амьтдын даатгал	26	60.00%		

2.8	Агаарын хөлгийн даатгал	27	60.00%		
2.9	Авто тээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	28	40.00%		
2.10	Хариуцлагын даатгал	29	35.00%		
2.11	Санхүүгийн даатгал	30	30.00%		
2.12	Зээлийн даатгал	31	35.00%		
2.13	Итгэлцлийн даатгал	32	60.00%		
2.14	Төмөр замын болон усан замын тээврийн хэрэгслийн даатгал	33	60.00%		
2.15	Төмөр замын эсхүл усан замын тээврийн хэрэгслийг өмчлөх, эзэмших ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	34	60.00%		
2.16	Агаарын хөлгийг өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	35	60.00%		
2.17	Жолоочийн хариуцлагын даатгал	36	20.00%		

*энэ журмын 2.13.1, 2.13.2-т заасан дүн

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын зургаадугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04161. ЕРДИЙН ДААТГАЛЫН АНДЕРРАЙТИНГИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХАМААРЛЫН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

i \ j		Хураамжийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Нөхөн төлбөрийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
		Андеррайтингийн эрсдэлийн хамаарлын коэффициент	
Хураамжийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		1.00	-
Нөхөн төлбөрийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	1.00
Андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн			

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын долоодугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04162. АМЬДРАЛЫН ДААТГАЛЫН АНДЕРРАЙТИНГИЙН ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Даатгалын хэлбэр	Мөрийн дугаар	Эрсдэлийн хувь	Даатгалын нийт хураамжийн орлого	Давхар даатгалын хураамжийн зардал	Эрсдэлд суурилсан хөрөнгө
А	Б	В	1	2	3	4
1	Нас баралтын эрсдэл (=мөр(2+...+7))	1				
1.1	Хугацаат амьдралын даатгал	2	0.13%			
1.2	Насан туршийн даатгал	3	0.58%			
1.3	Хуримтлалын даатгал	4	0.43%			
1.4	Тэтгэврийн даатгал	5	0.43%			
1.5	Эрүүл мэндийн даатгал	6	0.04%			
1.6	Аннуити даатгал	7	0.00%			
2	Насжилтын эрсдэл (=мөр(9+...+14))	8				
2.1	Хугацаат амьдралын даатгал	9	-0.33%			
2.2	Насан туршийн даатгал	10	-1.46%			
2.3	Хуримтлалын даатгал	11	-1.07%			
2.4	Тэтгэврийн даатгал	12	-1.07%			
2.5	Эрүүл мэндийн даатгал	13	-0.1%			
2.6	Аннуити даатгал	14	-1.07%			
3	Гэрээ цуцлалтын эрсдэл (=мөр(16+...+21))	15				
3.1	Хугацаат амьдралын даатгал	16	9.0%			
3.2	Насан туршийн даатгал	17	30.0%			
3.3	Хуримтлалын даатгал	18	24.0%			
3.4	Тэтгэврийн даатгал	19	24.0%			
3.5	Эрүүл мэндийн даатгал	20	3.0%			
3.6	Аннуити даатгал	21	24.0%			
4	Зардлын эрсдэл (=мөр(23+...+28))	22				
4.1	Хугацаат амьдралын даатгал	23	10.0%			
4.2	Насан туршийн даатгал	24	10.0%			
4.3	Хуримтлалын даатгал	25	10.0%			
4.4	Тэтгэврийн даатгал	26	10.0%			

4.5	Эрүүл мэндийн даатгал	27	10.0%			
4.6	Аннуити даатгал	28	10.0%			
5	Гамшгийн эрсдэл (=мөр(30+...+35))	29				
5.1	Хугацаат амьдралын даатгал	30	0.4%			
5.2	Насан туршийн даатгал	31	0.4%			
5.3	Хуримтлалын даатгал	32	0.4%			
5.4	Тэтгэврийн даатгал	33	0.4%			
5.5	Эрүүл мэндийн даатгал	34	0.4%			
5.6	Аннуити даатгал	35	0.4%			

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын наймдугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04163. АМЬДРАЛЫН ДААТГАЛЫН АНДЕРРАЙТИНГИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХАМААРЛЫН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

i \ j		Нас баралтын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Насжилтын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Гэрээ цуцлалтын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Зардлын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Гамшгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
		Андеррайтингийн эрсдэлийн хамаарлын коэффициент				
Нас баралтын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		1.00	-	-	-	-
Насжилтын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	1.00	-	-	-
Гэрээ цуцлалтын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	-	1.00	-	-
Зардлын эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	-	-	1.00	-
Гамшгийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	-	-	-	1.00
Андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн						

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын есдүгээр хавсралт

МАЯГТ СЗХ04164. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

Компанийн засаглалын үйл ажиллагааны тайлангийн хэрэгжилтийн хувь*	Харгалзах хувь	Эрсдэлийн хувь	Даатгалын нийт хураамжийн орлогын дүн	Үйл ажиллагааны эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
	0-50%	5%		
	51-70%	4%		
	71-90%	3%		
	90-100%	2%		

*Хорооноос хянаж, баталгаажуулсан тайлангийн хэрэгжилтийн хувь

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын аравдугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04165. ТӨРӨЛЖҮҮЛЭЛТИЙН БУУРУУЛАЛТЫН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

Эрсдэлийн хамаарал		Зах зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн	Андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн
Зах зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		1.00	-	-
Зээлийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	1.00	-
Андеррайтингийн эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн дүн		-	-	1.00
Төрөлжүүлэлтийн бууруулалт				

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван нэгдүгээр хавсралт

МАЯГТ СЗХ04166. НЭГЖИД НОГДОХ ХЭМЖЭЭНЭЭС ХЭТРҮҮЛЭН БАЙРШУУЛСАН ХӨРӨНГИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Хөрөнгийн ангилал	Мөрийн дугаар	Нэгжид* ногдох хөрөнгийн дүн	Нэгжид ногдох хөрөнгийн хэвд хувь	Хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн дүн**
А	Б	В	1	2	3
1	Дотоодын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат, хөрөнгө оруулалт	1		35.00%	
2	Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	2		1.00%	
3	Дотоодын банк бус санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	3		15.00%	
4	Бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	4		2.00%	
5	Бэлэн мөнгө	5		2.00%	
6	Авлага	6		20.00%	
7	Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	7		100.00%	
8	Төв банкны үнэт цаас	8		60.00%	
9	Хөгжлийн банкны үнэт цаас	9		5.00%	
10	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	10		15.00%	
11	Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	11		5.00%	
12	Компанийн өрийн хэрэгсэл	12		10.00%	
13	Компанийн хувьцаа	13		5.00%	
14	Хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх	14		10.00%	
15	Гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	15		1.00%	
16	Гадаадын Төв банкны үнэт цаас	16		1.00%	
17	Гадаадын компанийн өрийн хэрэгсэл	17		0.50%	
18	Гадаадын компанийн хувьцаа	18		0.50%	
19	Үнэт металл, дериватив	19		2.50%	
20	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	20		5.00%	
21	Өмчлөх бусад хөрөнгө	21		5.00%	
22	Санхүүгийн түрээс	22		5.00%	
23	Үл хөдлөх хөрөнгө	23		25.00%	
24	Хөдлөх хөрөнгө	24		5.00%	
25	Биет бус хөрөнгө	25		10.00%	

26	Нэг хуулийн этгээдэд байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага, санхүүгийн түрээс	26		35.00%	
27	Нэг компанийн нэгдэлд*** хамрагдаж байгаа нэгдлийн оролцогч компаниудад байршуулсан нийт хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага, санхүүгийн түрээс	27		50.00%	
	Нийт (=мөр(1+...+27))	28			

*Нэгж гэж авлага, санхүүгийн түрээс, байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын хувьд банк, банк бус санхүүгийн байгууллага, үнэт цаас гаргагч, даатгалын зуучлагч, даатгалын төлөөлөгч, түрээслэгч гэх мэт иргэн, хуулийн этгээд, байгууллагыг, бэлэн мөнгө, үл хөдлөх, хөдлөх, биет бус, өмчлөх бусад хөрөнгийн хувьд тухайн хөрөнгийн ангиллаарх нийт дүнг ойлгоно. Энэ журмын хорин нэгдүгээр хавсралтад тусгагдсан дансны жагсаалтаарх хөрөнгийн ангиллын дүнг ашиглана.

**Даатгагчийн санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүнгээс давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж, нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийг тус тус хассан дүнг энэ маягтад заасан нэгжид ногдох хөрөнгийн дээд хувиар үржүүлж, үржвэрийг тухайн нэгжид байршуулсан хөрөнгийн дүнгээс хасч тооцно.

***Компанийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.14-т заасан компанийн нэгдэл

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван хоёрдугаар хавсралт

МАЯГТ СЗХ04167. ЗӨВШӨӨРӨГДӨХГҮЙ ХӨРӨНГИЙН ТООЦООЛОЛ

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Хөрөнгийн ангилал	Мөрийн дугаар	Хөрөнгийн дүн*	Эрсдэлийн хувь	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн
1	Хэвийн даатгалын авлага	1		30.00%	
2	Хэвийн даатгалын авлагаас бусад бүх авлагын нийт дүн (цэвэр)	2		100.00%	
3	Урьдчилж төлсөн зардал, тооцоо	3		100.00%	
4	Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	4		100.00%	
5	Бараа материал	5		100.00%	
6	Гүүдвил	6		100.00%	
7	Программ хангамж (цэвэр)	7		50.00%	
8	Бусад биет бус хөрөнгө (цэвэр)	8		80.00%	
9	Нэгжид ногдох хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн нийлбэр дүн	9		100.00%	
10	Даатгалын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.12-т заасан холбогдох этгээдэд байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлагын нийлбэр дүн	10		100.00%	
	Нийт (=мөр(1+...+10))	11			

*Энэ журмын хорин нэгдүгээр хавсралтад тусгагдсан дансны жагсаалтаарх хөрөнгийн ангиллын дүнг ашиглана.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван гуравдугаар хавсралт

**МАЯГТ СЗХ04168. ХӨРӨНГИЙН ХҮРЭЛЦЭЭТ БАЙДЛЫН БОЛОН
ЗӨВШӨӨРӨГДӨХГҮЙ ХӨРӨНГИЙН ХАРЬЦААНЫ ТООЦООЛОЛ**

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

№	Үзүүлэлт	Мөрийн дугаар	Дүн
А	Б	В	1
1	Хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын харьцаа (=мөр(3 / 4))	1	
1.1	<i>Хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын байвал зохих доод харьцаа</i>	2	
1.2	Даатгагчийн өөрийн хөрөнгө	3	
1.3	Зайлшгүй байх хөрөнгө (=max(мөр(5,13)))	4	
1.3.1	Эрсдэлд суурилсан хөрөнгө (=мөр(11-12))	5	
1.3.1.1	Зах зээлийн эрсдэл	6	
1.3.1.2	Зээлийн эрсдэл	7	
1.3.1.3	Андеррайтингийн эрсдэл	8	
1.3.1.4	Үйл ажиллагааны эрсдэл	9	
1.3.1.5	Бусад шаардлагатай үзүүлэлтүүд	10	
1.3.1.6	Нийт эрсдэл (=мөр(6+...+10))	11	
1.3.1.7	Төрөлжүүлэлтийн бууруулалт	12	
1.3.2	Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ	13	
2	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн харьцаа (=мөр(15 / 16))	14	
2.1	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө	15	
2.2	Даатгагчийн нийт хөрөнгөөс давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж, нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийг хассан дүн	16	

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван дөрөвдүгээр хавсралт

МАЯГТ СЗХ04169. ЭРСДЭЛД СУУРИЛСАН ХӨРӨНГИЙН АРГАЧЛАЛААР ТООЦСОН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ТҮВШИН

Даатгагчийн нэр.....

20.. оны ... сарын ..-ны өдөр

X(%) \ Y(%)	$X < (\min X - 10)$	$(\min X - 10) \leq X < (\min X - 5)$	$(\min X - 5) \leq X < \min X$	$X \geq \min X$	
$0 \leq Y < 10$	V	III	II	I	↑
$10 \leq Y < 20$	V	IV	III	II	↑
$20 \leq Y < 40$	V	V	IV	III	↑
$Y \geq 40$	V	V	V	IV	↑
→ → → → → Тоо хэмжээ → → → → →					Чанар

X – Хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын харьцаа
 Y – Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн харьцаа
 minX – Хөрөнгийн хүрэлцээт байдлын байвал зохих доод харьцаа
 I - V – Эрсдэлийн түвшингийн дугаар

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван тавдугаар хавсралт

ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙГ ТООЦОХОД АШИГЛАХ ЗЭЭЛЖИХ ЗЭРЭГЛЭЛИЙН ХАРЬЦУУЛСАН ХҮСНЭГТ

№	Зээлийн эрсдэлийг тооцооход ашиглагдах зэрэглэлийн ангилал	Standard & Poor's	Moody's Investors Service	Fitch	A.M. Best
1	AA ба түүнээс дээш	AAA	Aaa	AAA	aaa
		AA+	Aa1	AA+	aa+
		AA	Aa2	AA	aa
		AA-	Aa3	AA-	aa-
2	A	A+	A1	A+	a+
		A	A2	A	a
		A-	A3	A-	a-
3	BBB	BBB+	Baa1	BBB+	bbb+
		BBB	Baa2	BBB	bbb
		BBB-	Baa3	BBB-	bbb-
4	BB	BB+	Ba1	BB+	bb+
		BB	Ba2	BB	bb
		BB-	Ba3	BB-	bb-
5	B ба түүнээс доош	B+	B1	B+	b+
		B	B2	B	b
		B-	B3	B-	b-

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван зургаадугаар хавсралт

ХУРААМЖИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХУВИЙН ТООЦООЛОЛ

Бүлэг 1 (Өндөр давтамжтай, бага эрсдэлтэй)	Хураамжийн эрсдэл			
	Хохирлын харьцаа	Alpha*	Beta*	Эрсдэлийн хувь
Жолоочийн хариуцлагын даатгал	56%	25.98	21.8	16%
Авто тээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	11%	1.49	11.85	30%
Авто тээврийн хэрэгслийн даатгал	52%	18.84	17.33	20%
Гэнэтийн осол, эмчилгээний даатгал	36%	5.44	7.13	41%
Бүлэг 2 (Дундаж давтамжтай, дундаж эрсдэлтэй)				
Ачааны даатгал	15%	1.78	10.21	34%
Хариуцлагын даатгал	22%	1.73	5.97	44%
Санхүүгийн даатгал	124%	1.67	0.39	39%
Зээлийн даатгал	185%	3.32	0.44	70%
Бүлэг 3 (Давтамж бага, өндөр эрсдэлтэй)				
Хөрөнгийн даатгал	21%	6.49	24.56	21%
Барилга угсралтын даатгал	6%	0.42	0.44	69%
Газар тариалангийн даатгал	81%	2.58	0.31	97%
Мал амьтдын даатгал	32%	1.88	4.09	49%
Агаарын хөлгийн даатгал	14%	0.96	2.28	76%
Итгэлцлийн даатгал	2%	0.31	5.73	43%
Агаарын хөлгийг өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	5%	0.70	13.86	23%

*Барилга угсралт, газар тариалан, санхүү, зээлийн даатгалын хувьд Гамма тархалтын үнэлсэн параметр, бусад даатгалын хувьд Бэта тархалтын үнэлсэн параметр

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван долоодугаар хавсралт

НӨХӨН ТӨЛБӨРИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХУВИЙН ТООЦООЛОЛ

Бүлэг 1 (Өндөр давтамжтай, бага эрсдэлтэй)	Нөхөн төлбөрийн эрсдэл			
	Нөхөн төлбөрийн нөөц сангийн өөрчлөлт	μ^*	σ^*	Эрсдэлийн хувь
Жолоочийн хариуцлагын даатгал	9%	0.09	0.1	16%
Авто тээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	28%	0.28	0.26	43%
Авто тээврийн хэрэгслийн даатгал	10%	0.1	0.07	12%
Гэнэтийн осол, эмчилгээний даатгал	16%	0.16	0.11	19%
Бүлэг 2 (Дундаж давтамжтай, дундаж эрсдэлтэй)				
Ачааны даатгал	20%	0.2	0.18	29%
Хариуцлагын даатгал	14%	0.14	0.2	33%
Санхүүгийн даатгал	19%	0.19	0.13	22%
Зээлийн даатгал	23%	0.23	0.22	36%
Бүлэг 3 (Давтамж бага, өндөр эрсдэлтэй)				
Хөрөнгийн даатгал	17%	0.17	0.13	22%
Барилга угсралтын даатгал	50%	0.5	0.41	67%
Газар тариалангийн даатгал	64%	0.64	0.56	92%
Мал амьтдын даатгал	56%	0.56	0.33	55%
Агаарын хөлгийн даатгал	100%	1	2.31	380%
Итгэлцлийн даатгал	80%	0.8	0.36	60%
Агаарын хөлгийг өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	150%	1.5	1.96	323%

*Нормал тархалтын үнэлсэн параметр

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван наймдугаар хавсралт

АМЬДРАЛЫН ДААТГАЛЫН АНДЕРРАЙТИНГИЙН ЭРСДЭЛИЙН ХУВИЙН ТООЦООЛОЛ

№	Даатгалын хэлбэр	Таамагласан гэрээний дундаж хугацаа	Эрсдэлийн коэффициент	Эрсдэлийн хувь
1	Нас баралтын эрсдэл			
1.1	Хугацаат амьдралын даатгал	3	10.00%	0.13%
1.2	Насан туршийн даатгал	10	10.00%	0.58%
1.3	Хуримтлалын даатгал	8	10.00%	0.43%
1.4	Тэтгэврийн даатгал	8	10.00%	0.43%
1.5	Эрүүл мэндийн даатгал	1	10.00%	0.04%
1.6	Аннуити даатгал	8	10.00%	0.00%
2	Насжилтын эрсдэл			
2.1	Хугацаат амьдралын даатгал	3	-25.00%	-0.33%
2.2	Насан туршийн даатгал	10	-25.00%	-1.46%
2.3	Хуримтлалын даатгал	8	-25.00%	-1.07%
2.4	Тэтгэврийн даатгал	8	-25.00%	-1.07%
2.5	Эрүүл мэндийн даатгал	1	-25.00%	-0.1%
2.6	Аннуити даатгал	8	-25.00%	-1.07%
3	Гэрээ цуцлалтын эрсдэл			
3.1	Хугацаат амьдралын даатгал	3	30.00%	9.00%
3.2	Насан туршийн даатгал	10	30.00%	30.00%
3.3	Хуримтлалын даатгал	8	30.00%	24.00%
3.4	Тэтгэврийн даатгал	8	30.00%	24.00%
3.5	Эрүүл мэндийн даатгал	1	30.00%	3.00%
3.6	Аннуити даатгал	8	30.00%	24.00%
4	Зардлын эрсдэл			
4.1	Хугацаат амьдралын даатгал	3	10.00%	10.00%
4.2	Насан туршийн даатгал	10	10.00%	10.00%
4.3	Хуримтлалын даатгал	8	10.00%	10.00%
4.4	Тэтгэврийн даатгал	8	10.00%	10.00%
4.5	Эрүүл мэндийн даатгал	1	10.00%	10.00%
4.6	Аннуити даатгал	8	10.00%	10.00%
5	Гамшгийн эрсдэл			
5.1	Хугацаат амьдралын даатгал	3	100.00%	0.40%
5.2	Насан туршийн даатгал	10	100.00%	0.40%
5.3	Хуримтлалын даатгал	8	100.00%	0.40%
5.4	Тэтгэврийн даатгал	8	100.00%	0.40%

5.5	Эрүүл мэндийн даатгал	1	100.00%	0.40%
5.6	Аннуити даатгал	8	100.00%	0.40%

Дундаж нас баралтын хувь – 0.04%

Дундаж нас баралтын өсөлтийн хувь – 9.00%

Гэрээ цуцлалтын дундаж түвшин – 10.00%

Зардлын инфляцын түвшин – 12.00%

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын арван есдүгээр хавсралт

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛД ТУСГАГДСАН ХӨРӨНГИЙН АНГИЛАЛ, ДАНСНЫ ЖАГСААЛТААР

Сангийн сайдын 2020 оны 7 дугаар сарын 07-ны өдрийн 132 дугаар тушаалаар баталсан “Даатгалын компаниудад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны жагсаалт”-ыг баримтална.

Хөрөнгийн ангилал	Дансны дугаар, тайлбар
<i>Хүүгийн эрсдэл</i>	
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	1010-1030, 1110-1199 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
3 сараас 1 жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	1310, 1311, 1312, 1317, 1318, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан 3 сараас 1 жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын дүн - тодорхой хүү эргүүлэн төлөх нөхцөл агуулаагүй үнэт цааснаас бусад /буюу хувьцаа, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх зэрэг үнэт цааснаас бусад/
1-3 жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	1310, 1311, 1312, 1317, 1318, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан 1-3 жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын дүн - тодорхой хүү эргүүлэн төлөх нөхцөл агуулаагүй үнэт цааснаас бусад /буюу хувьцаа, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх зэрэг үнэт цааснаас бусад /
3-аас дээш жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт	1310, 1311, 1312, 1317, 1318, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан 3-аас дээш жилийн хугацаатай байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын дүн - тодорхой хүү эргүүлэн төлөх нөхцөл агуулаагүй үнэт цааснаас бусад /буюу хувьцаа, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх зэрэг үнэт цааснаас бусад /
<i>Валютын ханшийн эрсдэл</i>	
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	1020, 1111, 1112, 1121, 1131, 1132, 1141, 1142, 1151, 1171, 1173, 1181 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад валютын дүн.
Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	1310, 1311, 1312, 1317, 1318 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаадын валютаарх дүн
Үнэт цаас	1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад валютаарх дүн
Давхар даатгагчаас авах авлага	1230, 1240, 1250 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад валютаарх дүн
Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	1810 дансанд тусгагдсан гадаад валютаарх дүн

Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	1910, 1920, 1930 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад валютаарх дүн
Даатгалын гэрээний шимтгэлийн өглөг	3130 дансанд тусгагдсан гадаад валютаарх дүн
Давхар даатгагчид өгөх өглөг	3150, 3151 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад валютаарх дүн
<i>Хувьцааны эрсдэл</i>	
Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалт	1330 /1331, 1332, 1333, 1338, 1339/, 1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалт /хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна/
Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьцаа	1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьцаа /хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна/
Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах нээлттэй хувьцаат компанийн хувьцаа	1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах нээлттэй хувьцаат компанийн хувьцаа /хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна/
Компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах хаалттай хувьцаат компанийн хувьцаа	1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан компанийн нэгдлийн оролцогч компаниудад оруулсан хөрөнгө оруулалтад үл хамаарах хаалттай хувьцаат компанийн хувьцаа \хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна\
Гадаад улсын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн нээлттэй арилжаалагддаг хувьцаа	1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад улсын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн нээлттэй арилжаалагддаг хувьцаа /хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна/
Гадаад улсын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн биржийн бус зах зээл дээр арилжаалагддаг хувьцаа	1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан гадаад улсын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн биржийн бус зах зээл дээр арилжаалагддаг хувьцаа /хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна/
Бусад хувьцаа	1320 /1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328/ эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын нэгдүгээр хавсралтын 3.1-3.6-д заасан ангиллаас бусад ангилалд хамаарах хувьцаа /хувьцаа, хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй өрийн бичиг, хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх үүнд хамаарна/
<i>Хөрөнгийн эрсдэл</i>	
Газрын сайжруулалт	2010, 2061, 2081 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн ангилалд хамаарах дүн

Барилга байгууламж	2020, 2062, 2082 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Машин тоног төхөөрөмж	2030, 2063, 2083 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Тээврийн хэрэгсэл	2040, 2064, 2084 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Тавилга эд хогшил	2050, 2065, 2085 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Компьютер дагалдах хэрэгсэл	2060, 2066, 2086 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Санхүүгийн түрээсийн хөрөнгө	2067, 2070, 2087 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Дуусаагүй барилга	2080, 2081 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн ангилалд хамаарах дүн
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	2610 дансанд тусгагдсан дүн
Үнэт металл, Дериватив	1350, 1351 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Бараа материал	14 /1410, 1420, 1430, 1440/ эдгээрдансанд тусгагдсан дүн
Өмчлөх бусад хөрөнгө	16 /1610, 1619/ эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Биет бус хөрөнгө	21 /2110, 2120, 2130, 2140, 2150, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186/ эдгээр дансанд тусгагдсан дүн

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын хорьдугаар хавсралт

ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН ТООЦООЛОЛД ТУСГАГДСАН ХӨРӨНГИЙН АНГИЛАЛ, ДАНСНЫ ЖАГСААЛТААР

Сангийн сайдын 2020 оны 7 дугаар сарын 07-ны өдрийн 132 дугаар тушаалаар баталсан “Даатгалын компаниудад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны жагсаалт”-ыг баримтална.

Хөрөнгийн ангилал	Дансны дугаар, тайлбар
Дотоодын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	1110, 1111, 1120, 1121, 1140, 1141, 1310, 1317 эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын гуравдугаар хавсралтад заасан шаардлагыг хангасан дотоодын банкин дахь холбогдох хөрөнгийн дүн
Дотоодын банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	1130, 1131, 1312 эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын гуравдугаар хавсралтад заасан шаардлагыг хангасан дотоодын банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн дүн
Бусад хөрөнгө	1110, 1111, 1120, 1121, 1140, 1141, 1310, 1317, 1130, 1131, 1312 эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын гуравдугаар хавсралтад заасан шаардлагыг хангаагүй дотоодын банк, банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн дүн
Даатгалын авлага (цэвэр) /давхар даатгагчаас авах авлагаас бусад/	1210, 1219, 1220, 1229 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Давхар даатгагчаас авах авлага (цэвэр)	1230, 1239, 1240, 1249, 1250, 1259 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Бусад авлага (цэвэр)	1170, 1171, 1173, 1260, 1269, 1270, 1271, 1280, 1318, 1328, 2910 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	1112, 1132, 1142, 1311, 1312, 1317 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн дүн
Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	1810 дансанд тусгагдсан дүн
Нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсэг	1820, 1821 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	1910, 1920, 1930 эдгээр дансанд тусгагдсан дүн
Үнэт цаас (цэвэр)	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327 эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын гуравдугаар хавсралтын 9.1-9.23-д заасн хөрөнгийн ангиллын дүн

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 558 дугаар тогтоолоор баталсан “Эрсдэлд суурилсан хөрөнгийн аргачлалаар тооцсон төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны журам”-ын хорин нэгдүгээр хавсралт

ЗӨВШӨӨРӨГДӨХГҮЙ ХӨРӨНГИЙН АНГИЛАЛ, ДАНСНЫ ЖАГСААЛТААР

Сангийн сайдын 2020 оны 7 дугаар сарын 07-ны өдрийн 132 дугаар тушаалаар баталсан “Даатгалын компаниудад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны жагсаалт”-ыг баримтална.

Хөрөнгийн ангилал	Дансны дугаар, тайлбар
Хэвийн даатгалын авлага	1210, 1220, 1230, 1240, 1250 эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын 2.11.2-т заасны дагуу ангилсан хэвийн даатгалын авлагын дүн
Хэвийн даатгалын авлагаас бусад бүх авлагын нийт дүн (цэвэр)	1170, 1171, 1173, 1210, 1219, 1220, 1229, 1230, 1239, 1240, 1249, 1250, 1259, 1260, 1269, 1270, 1271, 1280, 1318, 1328, 1338, 2910 эдгээр дансанд тусгагдсан энэ журмын 2.11.2-т заасны дагуу ангилсан хэвийн даатгалын авлагаас бусад бүх авлагын дүн
Урьдчилж төлсөн зардал, тооцоо	15 /1510/ дансанд тусгагдсан урьдчилж төлсөн зардал, тооцооны дүн
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	1290 дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
Бараа материал	14 /1410, 1420, 1430, 1440/ эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
Программ хангамж (цэвэр)	2120, 2162, 2182 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
Бусад биет бус хөрөнгө (цэвэр)	2110, 2130, 2140, 2150, 2160, 2161, 2163, 2164, 2165, 2166, 2181, 2183, 2184, 2185, 2186 эдгээр дансанд тусгагдсан биет бус хөрөнгийн дүн /гүүдвил багтаж байгаа тохиолдолд гүүдвیلیйн дүнгээр бууруулах/
<i>Нэгжид ногдох хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгө</i>	
Дотоодын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат, хөрөнгө оруулалт	1110, 1111, 1120, 1121, 1140, 1141, 1170, 1171, 1310, 1317, 1318, 1330, 1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж банкинд байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын дүн дүн
Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	1112, 1132, 1142, 1173, 1311, 1312, 1317, 1318, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн дүн
Дотоодын банк бус санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө, уг байгууллагын өрийн хэрэгсэл	1312, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328, 1330, 1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж дотоодын банк бус санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын дүн

Бусад санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө	1130, 1131, 1312, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан банк, банк бус санхүүгийн байгууллагаас бусад нэгж санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгийн дүн
Бэлэн мөнгө	1010, 1020, 1030 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
Авлага	1170, 1171, 1173, 1210, 1219, 1220, 1229, 1230, 1239, 1240, 1249, 1250, 1259, 1260, 1269, 1270, 1271, 1280, 1318, 1328, 1338, 2910 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж этгээдэд ногдох авлагын дүн
Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан Монгол Улсын засгийн газрын өрийн хэрэгслийн дүн
Төв банкны үнэт цаас	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан Монгол Улсын Төв банкны үнэт цаасны дүн
Хөгжлийн банкны үнэт цаас	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан Хөгжлийн банкны үнэт цаасны дүн
Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны дүн
Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгслийн дүн
Компанийн өрийн хэрэгсэл	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан дотоодын банк, банк бус санхүүгийн байгууллагаас бусад нэгж компанийн гаргасан өрийн хэрэгслийн дүн
Компанийн хувьцаа	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан дотоодын банк, банк бус санхүүгийн байгууллагаас бусад нэгж компанийн хувьцааны дүн
Хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрх	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж хөрөнгийн оруулалтын сангийн нэгж эрхийн дүн
Гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаадын засгийн газрын өрийн хэрэгслийн дүн
Гадаадын Төв банкны үнэт цаас	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаадын Төв банкны үнэт цаасны дүн
Гадаадын компанийн өрийн хэрэгсэл	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаадын нэгж компанийн гаргасан өрийн хэрэгслийн дүн
Гадаадын компанийн хувьцаа	1150, 1151, 1180, 1181, 1320, 1321, 1322, 1323, 1327, 1328, 1330 эдгээр дансанд тусгагдсан гадаадын нэгж компанийн гаргасан хувьцааны дүн
Үнэт металл, дериватив	1350, 1351 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	1910, 1920, 1930 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж этгээдэд ногдох хөрөнгийн дүн
Өмчлөх бусад хөрөнгө	1610, 1619 дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн

Санхүүгийн түрээс	2067, 2070, 2087 эдгээр дансанд тусгагдсан нэгж этгээдэд ногдох хөрөнгийн дүн
Үл хөдлөх хөрөнгө	2010, 2020, 2061, 2062, 2080, 2081, 2082, 2610 эдгээр дансанд тусгагдсан үл хөдлөх хөрөнгийн дүн
Хөдлөх хөрөнгө	2030, 2040, 2050, 2060, 2063, 2064, 2065, 2066, 2083, 2084, 2085, 2086 эдгээр дансанд тусгагдсан хөрөнгийн дүн
Биет бус хөрөнгө	21 /2110, 2120, 2130, 2140, 2150, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186/ эдгээр дансанд тусгагдсан дүн